

GrønsagsNYT

Nr. 14 // 24. september 2018

Aktuelt

Vi er i en periode med faldende temperaturer og mere fugtigt vejr. Derfor er der risiko for sygdomme i grønsagerne på marken og ved indlagring, se mere under de enkelte kulturer. Vær opmærksom på, at have-parkaffald nu indgår i gødningsregnskabet i forhold til fosfor. Se mere under regler og lovstof.

INDHOLD

Aktuelt.....	1
Regler og lovstof	1
Økologi.....	1
Forlængelse af GLOBALG.A.P. certifikat	1
Undersøgelse af sygdomme og skadedyr	2
Nyt om kemi	2
Tilskudsmuligheder	2
Nyt om enkelte grønsagskulturer:	3
Salat.....	3
Kål.....	3
Løg.....	5
Gulerod	5
Arrangementer	7

Regler og lovstof

Have-parkaffald i gødningsregnskabet

Have-park-affald (HPA) har været betragtet som jordforbedring og har derfor ikke tidligere været omfattet af gødningsreglerne. Fra gødningssæsonen 2018/2019 skal fosforindhold i HPA indgå i gødningsregnskabet, mens kvælstof fortsat ikke er omfattet. Fosforindholdet i HPA svinger men er på niveau med andre organiske gødninger. Det skaber nogle tanker, hvorvidt HPA er relevant fremover, da HPA nu også er omfattet af fosforloftet og derfor konkurrerer med anden gødskning. Den generelle grænse for P er maks. 30 kg/ha og dækker over både handels- og husdyrgødning, og nu også HPA.

Økologi

Fra 2019 ser det ud til, at nye økologitilsagn ikke længere søges i Fællesskema men i et skema for sig i løbet af sommeren. Desuden bliver indsendelse af producentskifte nu elektronisk. Den årlige indberetning af økologitilsagn vil dog fortsat ske i Fællesskema.

Forlængelse af GLOBALG.A.P. certifikat

AgroManagement tilbyder ikke længere GLOBALG.A.P. certificering. Der er givet mulighed for, at certifikater udstedt af AgroManagement kan forlænges med op til 4 måneder.

Rådgivning kan fås ved Lis Sørensen, IntroCert 40 68 20 30, Christian Stigaard 40219321, Hans Jørgen Hansen 40162373 og Anders Sigersted, Centrovic 29166116

Christian, Hans Jørgen og Anders er tilknyttet SMAK.

Hvis det drejer sig om ISO 9.000 og ISO 22.000 kan Inge Bodil Jochumsen, AgroManagement 51 24 49 89 kontaktes for rådgivning.

Undersøgelse af sygdomme og skadedyr

Prøver til undersøgelse af, hvilken svamp, bakterie, virus eller skadedyr, der har angrebet dine planter, kan nu blive undersøgt af GartneriRådgivningen. Prøverne indleveres til GartneriRådgivningen, Hvidkærvej 29, 5250 Odense SV, sendes med posten eller sendes med Alex Andersen til Gasagroup, Rød indlevering, tydeligt mærket med: **Plantedoktor, Lene Christensen**.

Vælger du at bruge PostNord, skal du sende prøven som en pakke, for at den kan komme frem i tide.

HVIS du vælger at sende prøverne med Alex Andersen, skal du sende en mail til lchr@seges.dk, så jeg ved, at prøven er undervejs eller ring til mig på 51 55 80 55. Under normale omstændigheder har du et svar på prøven efter 4-7 dage.

Nyt om kemi

Udløb af dispensationer for brug af Conserve, Acrobat Plus og Vertimec i visse frilandsgrønsager
Husk at:

- Conserve i bladselleri
- Acrobat Plus i kepaløg og skalotteløg
- Vertimec i porrer,

alle er givet på dispensation. Efter udløb af dispensation må evt. restlager ikke opbevares, hvilket vil sige efter hhv.

- 28. september 2018 (Conserve)
- 13. oktober 2018 (Acrobat Plus) og
- 28. oktober 2018 (Vertimec).

Fornyelse godkendelse for Ortiva Top

Ortiva Top har fået fornyet godkendelse og i den forbindelse er der sket flere ændringer:

- Ikke længere godkendt til brug i løg, forårsløg og spidskål på friland, samt squash i væksthuse
- Maxdosering i gulerødder, pastinak, persillerod, peberrod og porre er reduceret til 0,8L/ha
- Salat på friland er nu mere præcist: vårsalat, hovedsalat, endivie og rucola, og her er maxdosering også reduceret til 0,8L/ha.

Der kan stadig anvendes middel fra de gamle emballager, da registreringsnumrene er uændrede. Se alle betingelser for den fornyede godkendelse på [Middeldatabasen](#).

Tilskudsmuligheder

Miljøtilskud 2018

Ansøgningsfristen er 2. oktober og der kan søges om 40% tilskud til udvalgte teknologier, som findes på teknologilisten. Landbrugsstyrelsen liste over de udvalgte teknologier kan findes [her](#). Læs også Landbrugsstyrelsens nyhed om gode råd og tips til ansøgningen [her](#).

Kontakt: [Mona H. Christensen](#), Agro Food Park 15, 8200 Aarhus N. Tlf.: 8740 5478. E-mail: mhc@seges.dk

Nyt om enkelte grønsagskulturer:

Salat

Der har været gode vækstforhold de sidste par uger og generelt er salaten langt fremme i sammenligning med et normalt efterår. Der meldes om fugtigt og blæsende vejr fremadrettet, hvilket er til gunst for både *Bremia*, gråskimmel og knoldbægersvamp.

Bremia, salatskimmel

Vi har efterhånden set flere eksempler på udbrud af *Bremia*; indtil videre kun i ikke fuldt resistente sorter. Fortsæt derfor strategien med at forebygge med [Aliette WG 80](#) eller [Previcur Energy](#). Ved de første symptomer slås over på behandlinger med [Cabrio Duo](#) eller [Revus](#). Det er ingen god idé at behandle i allerede angrebne hold, da risikoen for at fremprovokere nye, resistente sorter øges ved dette. Fokuser behandlingerne på hold, hvor der endnu ikke ses symptomer.

Knoldbægersvamp og gråskimmel

Vi forventer fortsat gode vilkår for udviklingen af både gråskimmel og knoldbægersvamp i markerne, pga. de fugtige forhold og mange sårede blade efter blæst.

Hold godt øje i kulturen og behandl med [Signum WG](#) (regelret godkendt), [Switch 62,5 WG](#), der har en mindre anvendelse mod gråskimmel, eller [Scala \(mindre anvendelse i salat\)](#).

[Serenade ASO](#) er godkendt i økologisk salat.

Salatbladlus

Der meldes stadig om fund af salatbladlusen, *Nasonovia ribisnigri* i diverse salattyper. Det må forventes at aftage relativt snart, da cyklus slutter her i efteråret med, at der dannes vingede individer, der søger mod vinterværten (diverse *Ribes* arter).

Kål

Sprængte hoveder

Vi har de sidste par uger observeret en del rød- og hvidkål med revnet overflade, efter at cellerne er sprængt. Det ses især, hvor tørken har fremprovokeret et lille, men meget fast hoved, der ikke kan rumme den pludselige nyvækst. Det er et stort kvalitetsproblem, hvis hele hoveder revner, og de pågældende kål kan hverken bruges direkte eller gemmes. Eventuel eftergødskning må kun foretages som bladgødskning eller i små mængder med en K-holdig gødning som 14-3-15 eller kalisalpet. Det må anbefales at lave en prøve med gennemskæring af et antal hoveder inden skæring, for at tjekke om hovederne har tendens til at revne. I bedste fald er fænomenet kun forbigående, og der vil kunne indhøstes normalt efter en periode.

Hvide fluer (mellus)

I grønkål, rosenkål og savoykål ses stadig en del angreb af hvide fluer (mellus). Der findes kun et godkendt middel mod denne skadegører i disse kulturer, nemlig [Movento 100 SC](#), der har en sprøjtefrist på kun 3 dage. Midlet er også effektivt mod kålbladlus og mod bladlus i kinakål.

Der skal bruges 0,75 l pr. ha og der må max. behandles 2 gange med 14 dages mellemrum pr. kultur. Der anvendes 500 l vand pr. ha.

I økologi er det meget vanskeligt at kontrollere denne skadegører, når den først har indfundet sig. [Spruzit Neu](#) er godkendt i økologi mod sugende insekter i bladvål og hovedkål (mindre anvendelse), men ikke i rosenkål, og vi forventer heller ikke den store virkning over for de hvide fluer med dette kontaktmiddel. Angreb ser ud til at kunne holdes noget nede ved at afknibe de nederste blade, hvor der som regel er flest af de hvide fluer. De hvide fluer kan være aktive langt hen i efteråret. Deres klistrede efterladenskaber giver en grim overflade på bladene og i sidste ende også risiko for bladsvampe.

Bladsvampe

Det fugtige efterårsvejr har øget svampetrykket i markerne, så overhold strategien med jævnlige behandlinger med de nedennævnte muligheder. Som det kan læses under Nyt om kemi i starten af nyhedsbrevet og i et tidligere nyhedsbrev, er der sket indskrænkninger på de nye etiketter for Ortiva Top og Amistar. Man kan stadig anvende middel fra de gamle emballager, da registreringsnumrene er uændrede.

Ud over de 3 midler med strobiluriner ([Amistar](#), [Signum WG](#) og [Ortiva Top](#)) er [Switch 62,5 WG](#) også godkendt (mindre anvendelse) i alle typer kål mod gråskimmel og storknoldet knoldbægersvamp. Det kan bruges som resistensbryder ind i mellem behandlinger med strobilurinerne.

Gode råd ved indhøstning af lagerkål

Mange lagerkål er store, modne og dermed klar til indhøstning allerede nu. Den generelle temperatur er heldigvis faldende, så kålene kan køles hurtigere og mere effektivt ned.

Vær opmærksom på følgende gode råd ved indhøstning:

- Hold kålene sunde sidst på sæsonen ved regelmæssig svampebekæmpelse, se i ovenstående (overhold sprøjtefristen!)
- Rengør jævnligt (flere gange om dagen) knive, både til manuel høst og ved maskinhøst.
- Rør ikke ved syge kål, eller sørg for rengøring af hænder og knive efterfølgende. Handsker er absolut nyttige, hvis de skiftes jævnligt.
- Læg ikke kålhoveder på jorden; selv få minutters kontakt med jordsmitte kan være ødelæggende for kvaliteten
- Undgå at støde og beskadige kålene. Stød og sår er indgangsveje for svampe og bakterier
- Brug kun nye eller grundigt rengjorte/desinficerede kasser til opbevaring
- Lad hverken tomme eller fyldte kasser stå ude i regnen
- Sørg for hurtig nedkøling af kålene
- Bring ikke syge dækblade ind, men afpuds blade med symptomer på svamp eller rester efter larver og bladlus.

Løg

Ligesom i Holland er der også løg i Danmark, der er begyndt at gro igen.

Heldigvis er der ikke ret mange steder, hvor det er så slemt som på billedet. Her skal vælges, om det kan betale sig at høste dem og hvis man gør det, skal løgene tørres, sorteres og sælges så hurtigt som muligt.

På baggrund af den lille høst har Avlerforeningen af Danske Spiseløg bedt jurist Morten Haahr Jensen om at vurdere, om der kan bruges force majeure.

Svaret er, at der sandsynligvis ikke kan være tale om en generel force majeure, men at det afhænger af, hvad der står i de enkelte aftaler.

Økologi

De løg, der stadig ligger ude på marken, bliver med det våde vejr udsat for kraftig smitte af gråskimmel. Det er derfor vigtigt, at disse løg kommer ind og bliver tørret hurtigst muligt. Det gøres bedst ved overfladetørring ved 20°C, indtil løgene er tørre udenpå, derefter varmes op til 33°C, så løgene er gennemvarme en uge. Fra der begynder opvarmning til temperaturen sænkes igen, går der i praksis 2 uger. Efter tørring ved 32-35°C skal temperaturen sænkes hurtigt til 20°C, og løgene færdigtørres ved denne temperatur, inden den sænkes langsomt (max 3°C om ugen) til lagertemperatur på 5°C (ikke kølelager) eller 0,5°C (kølelager).

Gråskimmel på vej ned i løget.

Gulerod

Meldug

I flere gulerodsmarker har vi i løbet af juli, august og september set meldug udvikle sig meget kraftigt efter tørken. Normalt optræder det kortvarigt sidst på sommeren og forsvinder igen inden der bliver behov for at sprøjte. Det er sjældent, at meldug når at få betydning for udbyttet i gulerødderne. Men i år kom det tidligt som følge af tørken. Vi har hørt fra både Tyskland, Polen, Holland og UK, at de også har oplevet usædvanlig kraftigt angreb, som har været svært at kontrollere, når først det optræder så slemt. Når temperaturen igen falder i løbet af september-oktober, går meldug i stå igen.

Phytoplasma

Der har i efteråret været flere gulviolette gulerodstoppe at se i markerne end vi tidligere set. De gul-violette toppe skyldes, at planterne er inficeret med phytoplasma. Phytoplasma er en slags primitiv bakterielignende organisme, som kun kan leve inde i planten og ikke uden levende planteceller. Der findes flere forskellige arter, som ofte omtales som Aster Yellows. Udover gul-violette toppe ses spidse træede rødder med mange siderødder, forkrøblede dværgvækst af blade i kronen og rødder har bitter smag.

Gul-violette gulerodstoppe, symptom på phytoplasma

Phytoplasma spredes formentlig med cikader. Det er uklart om phytoplasma spredes med frø. Der er endnu ikke udviklet et varslingsystem for cikader og phytoplasma. Vi ved derfor ikke, om man kan bekæmpe phytoplasma ved at sprøjte mod cikader eller anvende bejdsede frø. I år er det som nævnt særlig slemt og ikke usædvanligt at finde marker med op til 5% smittede planter. Symptomerne skyldes i høj grad stressede planter. Man kan derfor ikke alene ud fra symptomerne afgøre præcist antallet af inficerede planter og om der er sortsforskelle. Symptomerne bliver mere synlige, efterhånden som gulerødderne modner.

Der er tidligere gennemført analyser af gul-violette toppe i gulerødder i Danmark, Sverige, Tyskland og UK. I Sverige menes årsagen primært at være Liberibacter. I UK finder de primært virus i de syge planter. I Danmark finder vi stort set kun phytoplasma, en sjælden gang virus og endnu ikke Liberibacter. I Tyskland finder de både Liberibacter, virus og phytoplasma alt efter hvilket område af Tyskland, man befinder sig i.

Det er altså kun i Danmark, vi ser problemerne med phytoplasma, og måske skyldes det en større forekomst af cikader fra kartoffelmarkerne. [Læs mere i denne artikel.](#)

Arrangementer

2. oktober kl. 14-16.30 Efterafgrøder og jordfrugtbarhed for grøntsagsproducenter. Møde i demomarken på Gyldensteen Gods.
Der er etableret forskellige kulturafhængige efterafgrødeblandinger, som bedømmes såvel over som under jorden.
Tilmelding ikke nødvendig. [Se invitation og program her.](#)
9. oktober [Fødevarer dagen](#), Hindsgavl Slot, Fyn.
Bl.a. prisoverrækkelse af Frugt- og Grøntprisen 2018
15. - 20. oktober Mad- og Høstfestival, [Odsherred Grand Cru](#), Lammefjorden
16. - 18. oktober [Internationale aspargesdage](#), Cesena Fiera, Italien
25. oktober [Årsmøde for økologer](#), Gråsten Landbrugsskole, L&F
27. - 30. november Agromek, Herning

Specielt for løg:

- Okt. Erfamøde Samsø. Vi mødes hos Ejnar og Rasmus Bager, Sildeballe 2, 8305 Samsø. Derefter køres til Jens Kjeldahl. Fokus på lagring. Datoen bestemmes efter hvornår løgene er ved at være lagerfaste. Tilmelding senest dagen før, på pk@seges.dk.
- Okt. Erfamøde Sjælland. Fokus på lagring. Datoen bestemmes efter hvornår løgene er ved at være lagerfaste. Tilmelding senest dagen før pk@seges.dk.

2019

- 28.-29. jan. Årsmøde, Vejle Centerhotel.

Ole Scharff
Tlf: 87 40 66 34 / Mobil: 40 73 19 58
ohs@seges.dk

Lars Møller
Tlf: 40 84 30 11
lrn@seges.dk

Karina Frandsen
Tlf: 87 40 66 12 / Mobil: 21 64 80 85
kfr@seges.dk

Emma Christiani Skov
Tlf: 87 40 66 01 / 30 66 61 78
esko@seges.dk

Pernille Kynde
Mobil: 3051 6214
pbk@seges.dk

Richard de Visser
Tlf: 87 40 66 10 / Mobil: 30 53 87 16
rdv@seges.dk

Peder Krogsgård
Tlf: 40 37 46 51
pk@seges.dk